

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

FACTORS AFFECTING THE FINANCIAL STABILITY OF COMPANIES

На фінансову стійкість впливають різні фактори: фаза економічного розвитку країни; фіскальна, валютна, податкова, грошово-кредитна політика держави; стадія життєвого циклу підприємства; стратегія управління активами, власним капіталом, позиковими ресурсами, ризиками підприємства. Значна кількість факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, зумовлює відсутність в економічній літературі єдиного підходу до їх групування за певними класифікаційними ознаками. В даній статті систематизовані фактори (чинники) впливу на фінансову стійкість підприємства в ринкових умовах.

The financial stability of the company is one of the basic conditions of life, development and maintenance of a high level of competitiveness. At the Ukrainian market, many domestic enterprises are financially unstable, start-ups often go bankrupt in the first year of its existence, the investors do not have reliable information on the stability of the financial situation of enterprises and not so interested to invest their money in unstable company or companies that are on the verge bankruptcy. The financial and economic crisis of 2008 caused a significant impact on the financial stability of Ukrainian enterprises. In 2013, the economic crisis Ukraine gained new momentum. So at the moment for Ukrainian enterprises important to maintain and strengthen a degree of financial stability that emerged in the post-crisis period and prepare for a new wave of economic recession.

Management of financial stability means continued support sustainable position on the basis of the implementation of measures to prevent the crisis signs of loss of stability operations, solvency and creditworthiness. Conceptual foundations of financial stability of the enterprise management objectives include identifying the object and the subject of management, tasks, functions, principles of management and performance criteria. Effective management of financial stability mandates consideration of the factors of external and internal environment of the financial stability of the company. Among them are: the phase of economic development, fiscal, monetary and credit policy; stages of the life cycle of an enterprise, the strategy of asset management, private equity, loan resources, enterprise risk . A large number of factors that affect the financial stability of the company, leads to lack of economic literature, a common approach to grouping them according to certain classification criteria. In the article the factors that affect the financial stability of the enterprise in the market conditions.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, класифікація, ознака, операційна діяльність, фінансова діяльність, фінансова стійкість, чинник.

Keywords: investment activity, classification, index, operations, finance, financial stability, a factor.

В економічній літературі не виокремлено загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову

стійкість підприємства, і різні автори використовують різні підходи до їх класифікації.

Дмитро Циплюк
к.е.н., ст. викладач
кафедри
корпоративних
фінансів і
контролінгу
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

Яна Півень
магістр фінансів
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

Tsypliyuk D.
PhD, senior lecturer
Department of
Corporate Finance
and Controlling
SHEI «Kyiv National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

Piven J.
Master of Finance
SHEI «Kyiv National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

Так, російські науковці Радіонова В.М. та Федотова М.А. [5, с. 201-202] вважають за доцільне виділити декілька ознак для класифікації факторів впливу на фінансову стійкість підприємства:

- за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні);
- за важливістю результату (основні, другорядні);
- за структурою (прості, складні);
- за часом дії (постійні, тимчасові).

На думку проф. Поддєрьогіна А.М. [4, с. 26] найважливіше значення в процесі дослідження має групування факторів за рівнем виникнення на зовнішні (екзогенні) і внутрішні (ендогенні). Зовнішні (екзогенні) — це фактори, які існують унаслідок дії об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності окремого підприємства; внутрішні (ендогенні) — фактори, яким притаманний високий ступінь керованості та характер зміни яких безпосередньо залежить від професійного менеджменту самого підприємства.

Однак подальше групування факторів у різних авторів відрізняється.

Чеберячка С.В. пропонує наступну класифікацію зовнішніх та внутрішніх факторів [5, с. 201-204]:

До зовнішніх факторів впливу на фінансову стійкість автор відносить:

- економічні;
- фінансові;
- соціально-політичні;
- демографічні;
- науково-технічні.

А до внутрішніх, на думку автора, належать:

- організаційні;
- виробничі;
- кадрові;
- ринкові;
- фінансові.

Дія зовнішніх факторів зумовлена загальним макроекономічним станом, який склався в країні, та їх виникнення безпосередньо не пов'язано з діяльністю підприємства. Найчастіше зовнішні фактори впливають на фінансову стійкість підприємства не прямо, а опосередковано, через вплив на внутрішні фактори.

До економічних факторів відносять такі фактори, як: стадія економічного розвитку країни, темп інфляції, інвес-

тиційний клімат, кон'юнктура ринку, конкуренція, податкова політика, стан розвитку фінансового ринку.

Фінансові фактори включають грошову-кредитну політику, валютну політику, рівень облікової ставки.

Соціально-політичні фактори: соціально-політична стабільність, рівень зайнятості населення, законотворча діяльність, регіональна, національна політика, антимонопольна політика, зовнішньоекономічна політика.

Демографічні фактори: чисельність та структура населення, рівень життя населення та платоспроможного попиту.

Науково-технічні фактори: рівень розвитку науки і техніки, динаміка інноваційного процесу, міжнародне науково-технічне співробітництво.

На думку багатьох вчених-економістів, найбільшу загрозу для фінансової стійкості підприємства має негативний вплив економічних та фінансових факторів, так як їх комплексна дія може значно погіршити фінансовий стан підприємства та призвести до його банкрутства та ліквідації.

При управлінні фінансовою стійкістю підприємства особливу увагу слід звертати на внутрішні чинники, оскільки вони безпосередньо залежать від діяльності підприємства.

Організаційні фактори внутрішнього впливу включають такі складові: напрями стратегії управління діяльністю, стадія життєвого циклу підприємства, галузева приналежність, організація структури управління, імідж підприємства.

Виробничі фактори: масштаби та структура виробництва, диверсифікація, рівень технологій та інноваційної діяльності, рівень зносу основних засобів, обсяги виробництва, якість продукції (послуг).

Кадрові фактори: рівень кваліфікації адміністративного та виробничого персоналу, мотивація та стимулювання праці, плинність кадрів.

Ринкові фактори: рівень конкурентоспроможності, позиція на ринку, збутова та цінова політика.

Фінансові фактори внутрішнього середовища: співвідношення власного та позикового капіталу, наявність власних оборотних коштів, рівень залучених інвестицій, рівень прибутковості, рен-

табельності, рівень кредиторської заборгованості та ін.

Дія факторів може бути різноспрямованою – одні можуть впливати позитивно, інші негативно. І при цьому одні з них більш вагомі, інші – менш вагомі. І дія певного позитивного чинника може бути ліквідована дією більш вагомого негативного чинника, тому варто розглянути класифікацію факторів впливу на фінансову стійкість підприємства з погляду значущості цих факторів.

Проф. Білик М.Д. як внутрішні, так і зовнішні фактори за ступенем значущості поділяє на чинники I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі) [1, с. 306–310].

Чинники I рівня є результатом впливу похідних та деталізуючих чинників і водночас виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників. До них М.Д. Білик віднесла:

- фазу економічного розвитку системи;
- стадію життєвого циклу підприємства.

Чинники II рівня є результатом дії базових чинників. Зовнішніми чинниками II рівня М. Д. Білик вважає більшість факторів, вплив яких пов'язаний з характером державного регулювання (дерегулювання), а саме:

- регуляторну політику;
- фіскальну;
- антиінфляційну;

- валютну;
- податкову;
- грошово-кредитну;
- соціальну;
- демографічну політику, і т. д.

До внутрішніх чинників II рівня М. Д. Білик віднесла:

- стратегію управління обсягами діяльності;
- стратегію управління активами;
- стратегію управління капіталом;
- стратегію управління грошовими потоками.

За визначенням М.Д. Білик, за допомогою деталізуючих факторів з'ясовують і деталізують механізм впливу на фінансовий стан підприємства похідних чинників. До чинників III рівня (деталізуючих) вона віднесла:

- рівень конкуренції;
- рівень інфляції;
- склад та структуру активів;
- стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом;
- стратегію управління ризиком.

При цьому І. Бланк три останні фактори також вважає внутрішніми факторами, пов'язаними з фінансовою діяльністю підприємства [2, с. 714]. Відповідно він пропонує поділяти внутрішні фактори залежно від особливостей формування грошових потоків підприємства на три підгрупи (рис. 1):

Рис. 1 Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства за Бланком І. [2, с. 713–714]

Подібну класифікацію внутрішніх факторів пропонує російський науковець Імангулов В.Р. [3, с. 96]. Так, Імангулов В.Р. до внутрішніх факторів також відносить операційні, інвестиційні та фінансові фактори. До зовнішніх факторів, на думку автора, можна віднести природні, ринкові та загальноекономічні фактори.

Подібну класифікацію зовнішніх факторів знаходимо у працях таких вчених, як Кован С. та Скібіцький О. Дослідники класифікують зовнішні фактори на загальноекономічні, ринкові та інші фактори [4, с. 29].

Оспіщев В. пропонує розширити класифікацію С. Кована та О. Скібіцького і зовнішні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємств, звести до наступної класифікаційної системи [4, с. 32]: економічні; соціально-політичні; фінансові (процентна ставка, кредитна політика, валютна політика, страхування підприємства); демографічні (чисельність та склад населення, рівень життя); науково-технічний прогрес (міжнародна конкуренція, інноваційний процес).

Натомість Хачатрян В. та Усова Л. пропонують до зовнішніх факторів відносити міжнародні, національні та ринкові фактори. Внутрішні чинники дані науковці поділяють на якісні (не піддаються вимірюванню) та кількісні (піддаються вимірюванню) [4, с. 32].

Отже, значна кількість факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, зумовлює відсутність в економічній літературі єдиного підходу до їх групування за певними класифікаційними ознаками. Єдине, в чому точки зору різних авторів збігаються, це в поділі факторів на зовнішні та внутрішні. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім властивий високий ступінь керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства. Поряд з тим, усі фактори взаємозалежні між собою і здійснюють різновекторний вплив на результати діяльності підприємства: одні — позитивно, інші — негативно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. — К.: КНЕУ, 2005. — 529 с.
2. Бланк І. О. Управління фінансами підприємств: Підручник. — К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, 2006. — 780 с.
3. Імангулов В.Р. Система показателів фінансової устойчивості організації и анализ действующих методик их определения // Аудит и финансовый анализ. — 2010. — № 5. — с. 94.
4. Поддєрьогін А. М., Наумова Л. Ю. Фінансова стійкість підприємств у економіці України: монографія / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. — К.: КНЕУ, 2011. — 184 с.
5. Чеберячка С.В. Основні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. — 2012. — № 1. — Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. — Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/8890/1/Cheberyachka.pdf>

REFERENCES:

1. Bilyk M.D. Finansoviy analiz [Financial Analysis]. KYIV: DVNZ «KNEU», 2005, 529p.
2. Blank I.O. Upravlinnya finansami pidpriemstv [Financial Management of companies]. KYIV: KNTEU, 2006, 780p.
3. Imanhulov V.R. The system of indicators of financial stability of the organization and analysis of existing methods of determining. Audit i finansoviy analiz. 2010; №5: 94
4. Poddyerohin A.M., Naumova L.Y. Finansova stiykist pidpriemstv u ekonomitci Ukraini [Financial stability of enterprises in Ukraine's economy]. KYIV: DVNZ «KNEU», 2011, 184p.
5. Cheberyachka S.V. The main factors that affect the financial stability of the company. Molodigniy naukoviy visnik UABS NBU, Seriya: Ekonomichni nauki. 2012; №1.